

Історія

УДК 37.014.542(438):061.1ЄС"2007/2020"

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16885300>

Вплив спільної регіональної політики ЄС на систему професійно-технічної освіти у Польщі (багаторічні фінансові рамки 2007–2013 і 2014–2020 рр.)

Мельничук Олег Анатолійович,

доктор історичних наук, професор, декан факультету історії і міжнародних відносин, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1901-3149>

Зінько Юрій Анатолійович,

кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри всесвітньої історії і міжнародних відносин, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-4772-6082>

Мурашова Ольга Петрівна,

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри всесвітньої історії і міжнародних відносин, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1618-8381>

Прийнято: 23.07.2025 | Опубліковано: 31.07.2025

***Анотація.** Стаття присвячена аналізу впливу спільної регіональної політики Європейського Союзу на систему професійно-технічної освіти (ПТО) у Польщі в межах реалізації багаторічних фінансових рамок 2007–2013 та*

2014–2020 рр. Набуття Польщею членства у ЄС надало доступ до підтримки європейських структурних і інвестиційних фондів, що дозволило не лише модернізувати економіку, а й сприяти глибоким трансформаціям у сфері освіти, зокрема професійної. Система ПТО, яка до початку 2000-х років перебувала у кризовому стані, отримала суттєвий імпульс до розвитку завдяки фінансовій підтримці з боку Європейського соціального фонду (ЄСФ) та Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР).

У статті проаналізовано ключові напрями реформування системи професійної освіти Польщі за європейської фінансової підтримки: оновлення інфраструктури навчальних закладів, розвиток дуальної освіти, впровадження цифрових інструментів у навчальний процес, підвищення кваліфікації педагогічного персоналу та зміцнення співпраці між школами, роботодавцями і місцевими органами влади. Особливу увагу приділено Операційній програмі «Знання. Освіта. Розвиток» (PO WER), яка виступила основним фінансовим механізмом підтримки ПТО у 2014–2020 рр., а також регіональним операційним програмам, у межах яких реалізовувалися інфраструктурні проєкти.

Досліджено ефективність застосованих механізмів, окреслено позитивні наслідки реалізованих програм і проєктів (модернізація освітньої бази, розвиток партнерств, запровадження нових форм підготовки), а також ідентифіковано ключові виклики, з якими зіштовхнулась система професійно-технічної освіти Польщі, серед яких: нестача викладачів-практиків, складність процедур подання проєктів та потреба у більшій гнучкості фінансування. Підкреслюється, що спільна регіональна політика ЄС не лише надала інструменти для розвитку професійної освіти, але й сприяла формуванню нових управлінських практик на перетині освіти, ринку праці та місцевого самоврядування.

Зроблено висновок, що підтримка професійної освіти з фондів ЄС у 2007–2020 рр. стала каталізатором довгострокових структурних змін, проте подальша сталість результатів залежатиме від продовження фінансування у новому фінансовому періоді та ефективного управління національного рівня.

Ключові слова: професійно-технічна освіта, Польща, політика згуртованості, Європейський соціальний фонд, Європейський фонд регіонального розвитку, дуальна освіта, регіональна політика ЄС, модернізація освіти.

The impact of the EU's common regional policy on the vocational and technical education system in Poland (multi-annual financial framework 2007–2013 and 2014–2020)

Oleh Melnychuk,

Doctor of historical sciences, professor, Dean of the Faculty of History and International Relations, Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-1901-3149>

Yurii Zinko,

Candidate of historical sciences, associate professor, professor of the Department of World History and International Relations, Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-4772-6082>

Olha Murashova,

Candidate of historical sciences, Senior Lecturer of the Department of World History and International Relations, Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-1618-8381>

Abstract. *The article analyses the impact of the European Union's common regional policy on the vocational education and training (VET) system in Poland within the framework of the multiannual financial frameworks for 2007–2013 and 2014–2020. Poland's accession to the EU provided access to support from European structural and investment funds, which not only modernised the economy but also contributed to profound transformations in the field of education, particularly vocational education. The VET system, which was in crisis until the early 2000s, received a significant boost to its development thanks to financial support from the European Social Fund (ESF) and the European Regional Development Fund (ERDF).*

The article analyses the key areas of reform of the Polish vocational education system with European financial support: upgrading the infrastructure of educational institutions, developing dual education, introducing digital tools into the learning process, improving the qualifications of teaching staff and strengthening cooperation between schools, employers and local authorities. Particular attention is paid to the Operational Programme 'Knowledge. Education. Development' (PO WER), which was the main financial mechanism for supporting VET in 2014–2020, as well as to regional operational programmes within which infrastructure projects were implemented.

The effectiveness of the mechanisms used was examined, the positive effects of the programmes and projects implemented (modernisation of the educational base, development of partnerships, introduction of new forms of training) were outlined, and the key challenges faced by the Polish vocational education system were

identified, including a shortage of practical teachers, the complexity of project submission procedures, and the need for greater flexibility in funding. It is emphasised that the EU's common regional policy not only provided tools for the development of vocational education, but also contributed to the formation of new management practices at the intersection of education, the labour market, and local self-government.

It is concluded that EU funding support for vocational education in 2007–2020 has been a catalyst for long-term structural change, but the sustainability of the results will depend on continued funding in the new financial period and effective management at the national level.

Keywords: *vocational education, Poland, cohesion policy, European Social Fund, European Regional Development Fund, dual education, EU regional policy, modernisation of education.*

Постановка проблеми. З моменту вступу до Європейського Союзу у 2004 році Польща стала повноцінним бенефіціаром європейської політики згуртованості. У межах рамкових фінансових періодів 2007–2013 і 2014–2020 рр. країна отримала доступ до значних коштів, спрямованих на модернізацію економіки, зменшення соціально-економічних диспропорцій між регіонами, розвиток людського капіталу та підтримку інфраструктурних проєктів. Однією з важливих сфер, яка системно інтегрувалася в логіку політики згуртованості, стала професійно-технічна освіта (ПТО).

Модернізація системи ПТО в Польщі, особливо після реформи 2012 року розглядалася не лише як освітня ініціатива, але й як елемент стратегії зміцнення конкурентоспроможності національної економіки. Ринок праці потребував робітників з новими кваліфікаціями, адаптованими до змін технологічного середовища, цифровізації, глобалізації та інноваційної економіки. У цьому контексті підтримка з боку фондів ЄС стала ключовим

інструментом трансформації професійної освіти, посилення її зв'язку з потребами економіки, модернізації інфраструктури та оновлення змісту навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Взаємозв'язок регіональної політики ЄС, ринку праці та системи професійно-технічної освіти Польщі досліджували польські [7; 8; 11] та українські [1; 2] вчені. Вивчення можливостей використання європейських фондів належать до міждисциплінарних питань. М. Сікора-Гаца [12] дослідила теоретичний і практичний вимір використання коштів ЄС за результатами фінансових рамок 2007-2003 рр. та оцінила застосування механізмів подання заявок у сфері освіти, культури та економіки у 2014-2020 рр. Зв'язок між ринком праці, освітою та європейськими фондами вивчали С.Чарлінк, Й.Горняк, Е.Ільчик [7], де приходять до висновків про динамічність викликів і підтверджують тренди набуття кваліфікацій протягом всього життя.

Також було проведено окремі галузеві дослідження, зокрема [4; 5; 9; 14], які ми використаємо для написання нашої праці. Здебільшого, проведені дослідження охоплювали широкий спектр питань, що стосувалися впливу політики ЄС на функціонування системи освіти, стимулювання ринку праці, підтримки господарської діяльності підприємств тощо. Автори вивчали можливості впливу коштів європейських фондів на соціальну структуру суспільства через фінансування освітніх програм для різних категорій населення, таким чином здійснюючи коригування ситуації на ринку праці.

Мета даної роботи полягає в аналізі впливу спільної регіональної політики ЄС на функціонування та трансформацію системи професійно-технічної освіти Польщі протягом двох перших повних рамок періодів 2007-2020 рр. Зокрема, дослідити зміни в рамках Операційній програмі «Знання. Освіта. Розвиток» (PO WER) та регіональних операційним програмам, у межах яких реалізовувалися інфраструктурні проєкти.

Методологія реалізації поставлених завдань полягає у аналізі доступних ex-post досліджень, проведених на замовлення польських та європейських структур і організацій щодо оцінки наслідків заходів реалізованих за підтримки європейських фондів, динаміки інституційних змін, модернізації матеріально-технічної бази, а також співпраці між навчальними закладами, органами місцевого самоврядування та роботодавцями.

Виклад основного матеріалу. Період 2007–2020 років став новим етапом у розвитку професійно-технічної освіти в Польщі. У цей час держава втілювала комплексну політику, орієнтовану на адаптацію системи освіти до реалій ринку праці. Зокрема, зусилля були спрямовані на підвищення якості професійної підготовки, удосконалення освітніх програм, розвиток партнерств між навчальними закладами і роботодавцями, а також на зміцнення матеріально-технічної бази навчальних закладів.

Стратегічні документи на національному рівні та галузевими стратегіями Міністерства національної освіти чітко визначили модернізацію ПТО як пріоритет [9, с.122]. Ця модернізація розглядалася в контексті соціально-економічної конвергенції, зменшення регіональних диспропорцій та забезпечення молоді рівного доступу до якісної освіти, незалежно від місця проживання. Регіональні стратегії інновацій і розвитку людського капіталу також включали положення про необхідність підвищення престижу професійної освіти.

У межах політики згуртованості основним інструментом підтримки професійної освіти став Європейський соціальний фонд (ЄСФ), який забезпечив значне фінансування для широкого кола проєктів. Також використовувався Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР), зокрема для оновлення навчальної інфраструктури [10]. Підтримку отримали ініціативи у сфері навчання впродовж життя [2, с.79], стажувань і дуальної

освіти. Значну увагу приділяли заходам, спрямованим на підвищення якості управління системою ПТО на місцевому рівні.

У рамках багаторічного фінансового рамкового періоду 2014–2020 рр. професійна освіта у Польщі отримала істотну підтримку з боку європейських фондів, передусім з Європейського соціального фонду (ЄСФ) у рамках Операційної програми «Знання. Освіта. Розвиток» (аббревіатурний запис програми польською мовою Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój – POWER перекладається з англійської як сила, міць, потужність) [14, с.128.] та регіональних операційних програм. У випадку інфраструктурних проєктів активну роль також відіграв Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР). Підтримка з боку цих інструментів дозволила реалізувати проєкти спрямовані на модернізацію професійно-технічної освіти, розвиток партнерств, покращення якості підготовки та зміцнення ринку праці.

Операційна програма POWER передбачала реалізацію проєктів у всіх 16 воєводствах Польщі та включала такі напрямки: вдосконалення організації професійної освіти, розвиток компетенцій учнів відповідно до потреб ринку праці, підтримка мобільності, розвиток системи стажувань та дуальної освіти, підвищення компетентностей викладачів і керівників закладів освіти. Важливим елементом стало впровадження механізмів прогнозування попиту на професії в регіональному вимірі, що дало змогу адаптувати структуру освітніх пропозицій до реального попиту на ринку праці.

У межах регіональних операційних програм окремі воєводства спрямовували кошти на інфраструктурні інвестиції – модернізацію будівель, закупівлю сучасного обладнання для навчання в галузях промисловості, ІТ, енергетики, охорони здоров'я, транспорту [13, с.129]. Це дозволило наблизити навчальні умови у професійно-технічних школах до стандартів сучасного виробництва і послуг, що є важливою умовою ефективної підготовки фахівців.

Значний компонент фінансування спільної регіональної політики ЄС у Польщі було спрямовано на оновлення та розвиток матеріально-технічної бази закладів професійно-технічної освіти. У цьому аспекті активну участь відіграли як національні органи влади, так і органи місцевого самоврядування, на яких у Польщі покладено відповідальність за утримання середніх освітніх закладів, у тому числі професійного спрямування.

Реалізація інвестицій у сфері інфраструктури здійснювалася переважно в рамках регіональних операційних програм (РОП), які фінансувалися з Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР). Було модернізовано будівлі шкіл, майстерні, лабораторії, гуртожитки, їдальні та транспортні засоби. Фінансування охоплювало широке коло заходів – від капітального ремонту та енергоефективної модернізації приміщень до закупівлі сучасного обладнання, яке відповідало технічному рівню сучасних підприємств. Так, у технічних школах з'явилися сучасні верстати з числовим програмним управлінням, 3D-принтери, роботизовані комплекси, комп'ютеризовані лабораторії з фізики, хімії та біології, симуляційні кабінети з медичних спеціальностей. Особливо активним був розвиток центрів професійної та безперервної освіти (Centra Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego – CKZiU), що стали ключовими осередками підготовки кваліфікованих працівників для регіональних економік. За підтримки ЄС у багатьох регіонах Польщі створено так звані «професійні кампуси» – комплексні об'єкти, в яких поєднувалися загальноосвітні та професійні навчальні корпуси, гуртожитки, центри кар'єри, спортивна інфраструктура тощо.

Окремо варто відзначити створення спеціалізованих міжшкільних центрів практичної підготовки, які використовувалися не тільки учнями однієї школи, а й молоддю з навколишніх громад. Такі центри мали галузеву спрямованість — енергетика, будівництво, транспорт, ІТ, сільське господарство — і дозволяли ефективно концентрувати ресурси. Їхне

устаткування часто перевищувало за якістю можливості окремих шкіл, а самі центри виконували функцію демонстраційних і тренінгових майданчиків.

Окрему увагу слід приділити діджиталізації. У навчальних закладах за європейські кошти впроваджувалися платформи електронного навчання (e-learning), системи керування освітнім процесом (LMS), цифрові щоденники, а також цифрові тренажери та віртуальні лабораторії. Це мало вирішальне значення під час пандемії COVID-19, коли школи змушені були перейти на дистанційний або змішаний формат навчання [13, с.134].

Інфраструктурні інвестиції відіграли також важливу роль у забезпеченні рівного доступу до якісної освіти для людей з інвалідністю. Реконструкції будівель супроводжувалися усуненням бар'єрів: встановлювалися ліфти, пандуси, санвузли з доступом для осіб з обмеженою мобільністю. Завдяки цьому професійні школи стали більш інклюзивними.

У межах реалізованих проєктів велике значення надавалось інтеграції професійної освіти з потребами локальних ринків праці. Було запроваджено інституційну модель співпраці між навчальними закладами, органами місцевої влади, центрами зайнятості та підприємствами [5]. Одним із результатів цього стала поява локальних центрів освіти і компетентностей, які функціонували як платформи обміну досвідом, навчання викладачів, впровадження інновацій [1, с.41]. Завдяки фінансуванню з Європейського соціального фонду було реалізовано низку програм, спрямованих на розбудову партнерських моделей співпраці. Найбільше поширення отримали дві форми: організація стажувань учнів у підприємствах та створення дуальної форми навчання, яка передбачала поєднання навчання у школі з практикою у компаніях [4, с.5].

Окремим напрямом стало вдосконалення системи дуальної освіти, яка поєднувала класичне навчання у школі з практикою на підприємстві. Саме на це спрямовувалися кошти в рамках спеціальних конкурсів ЄСФ, зокрема за підтримки економічних палат, галузевих асоціацій та самих роботодавців [6].

Завдяки цьому зросла кількість укладених договорів між навчальними закладами та бізнес структурами, а також частка учнів, які проходили оплачувані стажування в реальному робочому середовищі.

Польська модель дуальної освіти формувалася у контексті німецького та австрійського досвіду, але з урахуванням особливостей вітчизняної освітньої та економічної системи. Одним з основних завдань стало налагодження співпраці між професійними школами та представниками бізнесу, що мало сприяти якісній підготовці кадрів і полегшенню переходу випускників до трудової діяльності. Європейські кошти дозволили профінансувати створення локальних партнерств освіти і бізнесу, а також стимулювати роботодавців до участі у процесі професійної підготовки. Зокрема, створено 25 команд соціальних партнерств для професійної освіти [14, с.129].

Значна увага приділялася підвищенню кваліфікацій педагогічного персоналу. Вчителі професійно-технічних дисциплін залучалися до стажувань на підприємствах, проходили навчання у сфері інноваційних технологій, методик викладання, цифрових компетентностей. Також модернізувалися навчальні програми — вони ставали компетентнісно орієнтованими, враховували вимоги міжнародних стандартів та національної рамки кваліфікацій [15, с.305].

Ще однією інновацією стало запровадження інструменту комплексної підтримки кар'єрного супроводу учнів – так званих центрів кар'єри [7, с.32]. У межах проєктів ЄСФ вони забезпечували консультування, психодіагностику, індивідуальні плани розвитку, профорієнтаційні заняття, тісно співпрацюючи зі службами зайнятості та бізнесом. В цілому, домінував підхід, підтриманий у межах спільної регіональної політики ЄС, орієнтований на тісне поєднання освітнього процесу з актуальними потребами ринку праці, що дозволило гнучко реагувати на зміну попиту на робочу силу та формувати в учнів реальні виробничі навички.

У межах операційних програм було передбачено фінансування практик і стажувань для учнів професійних шкіл безпосередньо на підприємствах. За даними Міністерства національної освіти Польщі, до 2020 року понад 200 тис. учнів пройшли оплачувану практику на підприємствах, зокрема в таких секторах, як мехатроніка, автоматизація, інформаційні технології, будівництво та енергетика [14, с.125]. Роботодавці отримували компенсацію частини витрат на навчання та наставництво, що стимулювало їх до активної участі.

У багатьох регіонах Польщі виникли професійні центри співпраці, що виконували функцію координації стажувань, узгодження навчальних планів, підбору підприємств для проведення практичної підготовки. Завдяки європейському фінансуванню ці центри забезпечували навчання наставників на виробництві, підготовку супровідної документації, організацію логістики. Це дозволило підвищити якість практичного компоненту та інтегрувати його у загальну систему оцінювання учнів. Навчання викладачів на підприємствах дозволяло ознайомитися з сучасним обладнанням і технологіями, що використовувалися в промисловості, адаптувати методики викладання до потреб роботодавців, а також встановлювати довгострокові контакти з бізнесом.

Під європейські проекти було розроблено стандартизовані модулі професійного навчання, які давали змогу адаптувати навчальні плани до різних підприємств і регіонів. Завдяки цьому посилилася мобільність учнів та їхня конкурентоспроможність. Впроваджено інструменти моніторингу якості проходження стажувань, у тому числі анкетування учнів і наставників, регулярні візити координаторів, зовнішню сертифікацію навичок. Загалом, завдяки підтримці з боку ЄФС було модернізовано навчальні програми для 211 професій [14, с.130], проте домінували на ринку, маючи реальний запит, лише близько 10 з них.

У межах спільної регіональної політики було передбачено методичну, правову й організаційну підтримку закладів освіти, які бажали запровадити дуальні моделі. Були створені каталоги професій, адаптовані під дуальну форму, а також модулі планування навчального процесу спільно з роботодавцями.

У цілому, впровадження дуальної освіти стало не лише засобом практичної підготовки кадрів, але й засобом переосмислення ролі роботодавців у системі ПТО. Раніше вони сприймалися переважно як зовнішні партнери, тоді як після 2014 року – як учасники освітнього процесу, які мають вплив на зміст, форми і методи навчання. Дуальна модель заклала основу для довгострокового партнерства між освітою і бізнесом [11, с.236].

Оцінювання змін, що відбулися в системі ПТО Польщі під впливом фінансування в рамках реалізації спільної регіональної політики ЄС, 33% опитаних бенефіціарів проектів у сфері професійної освіти вважали, що для досягнення кращих результатів у сфері освіти необхідно внести зміни до програм ЄС, що підлягатимуть реалізації у рамковому періоді 2021-2027 років. Більшість з них вказали на необхідність спрощення процедур подання заявок та розрахунків за проектами, зменшення бюрократії та більшої свободи бенефіціарів у формуванні заходів у рамках проектів (наприклад, у сфері внесення дрібних змін до проекту, придбання обладнання, що відповідає специфічним потребам школи, можливість реалізації форм підтримки, не передбачених у конкурсних документах, але адаптованих до потреб цільової групи). Частіше, ніж у сфері загальної освіти, бенефіціари також звертали увагу на необхідність вирішення проблеми низької заробітної плати вчителів у проектах [14, с.140].

Найбільшою проблемою органів, що керували закладами професійної освіти, було залучення/утримання працівників, зокрема викладачів-практиків. Це пояснювалося тим, що фахівці, які потенційно могли б працювати

викладачами/майстрами, отримували на підприємствах значно вищі зарплати, ніж у освітніх закладах. Представники органів управління вбачали необхідність у подальшому розвитку інфраструктури та оснащенні закладів професійної освіти. Викликом залишалася необхідність подальшого підвищення якості професійної освіти та її адаптація до потреб ринку праці [14, с.140-141].

Висновки. Спільна регіональна політика ЄС у 2007–2020 рр. справила відчутний позитивний вплив на систему професійно-технічної освіти у Польщі. Завдяки залученню коштів з фондів ЄС вдалося оновити інфраструктуру, забезпечити якісне технічне обладнання, підвищити кваліфікацію вчителів та організувати ефективну підтримку учнів через стажування, курси та стипендії.

Завдяки фінансуванню політики згуртованості ЄС у Польщі вдалося не лише створити інфраструктуру співпраці між ПТО та роботодавцями, але й закласти підвалини для її інституційного сталого функціонування. Модель тристоронньої взаємодії – школа, бізнес, органи влади – стала новим стандартом управління в сфері професійної освіти.

Найбільших успіхів досягнуто у сфері практичного навчання, модернізації бази, а також у формуванні партнерств з роботодавцями. Проте сталість і довготривалий ефект таких заходів залежатимуть від політичної волі, національного фінансування та гнучкості системи управління освітою.

Список використаної літератури:

1. Гуляєва Л., Дурановські В. Галузеві ради компетенцій в Польщі: як підприємці та бізнес можуть впливати на систему освіти? *Стратегія фінансово-економічного розвитку підприємницьких структур в умовах глобалізації: збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-*

конференції. Херсон. 29 листопада 2022 р. Херсон: ХДАЕУ, 2022. 135 с. С. 40-42. URL: https://www.ksau.kherson.ua/files/news/2023/202302/16/conf_tezy.pdf

2. Задворний А., Неприцький О. Регіональна політика і зайнятість населення Польщі після вступу до Європейського Союзу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Вип. 49. Збірник наукових праць*. Вінниця: ВДПУ. 2024. С.77-81. URL: <https://vspu.net/nzhist/index.php/nzhist/article/view/997>

3. Щербак О. Підготовка педагога професійної школи в Республіці Польща: аналіз досвіду і проблеми. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia. Професійна освіта: педагогіка і психологія*. Вип. XV. Ченстохова-Київ, 2013. С. 281–292.

4. Badanie rozpoznawalności Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK) i Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK). Raport merytoryczny. Gdańsk: Danae, 2022. 189 s.

5. Bilans Kapitału Ludzkiego 2022/2021 Rozwój kompetencji – uczenie się dorosłych i sektor szkoleniowo-rozwojowy. Warszawa, 2022, 78 s. URL: https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/14_BKL_-_Aktywno_edukacyjna_WCAG_08_12.pdf

6. Building a European qualifications map. Development of national qualifications frameworks (NQFs) across Europe. Thessaloniki: Cedefop, 2024. 27 s. URL: https://www.cedefop.europa.eu/files/9191_en.pdf

7. Czarnik, S., Górniak, J., Ilczuk, E. i in. Trendy, wyzwania i rekomendacje dla rynku pracy na podstawie badań BKL prowadzonych w latach 2017–2022. Warszawa: PARP, 2023. 80 S. URL: <https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Trendywyzwania-i-rekomendacje-dla-ryнку-pracy.pdf>

8. Dorożyński T. Rola polityki spójności Unii Europejskiej w usuwaniu regionalnych nierówności gospodarczych. Wnioski dla Polski. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2012. 244 s.
9. Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach RPO WK-P 2014-2020. Warszawa, 2018. 287 s.
10. Fundusze Europejskie 2014-2020. *Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej*. URL: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich>
11. Murzyn D. Polityka spójności Unii Europejskiej a proces zmniejszania dysproporcji w rozwoju gospodarczym Polski. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck, 2010. 283 s.
12. Sikora-Gaca M. Fundusze Europejskie w teorii i praktyce. Edukacja, Gospodarka, Kultura, Społeczeństwo. Bydgoszcz, 2014. 250 s.
13. Szłapińska J. Coaching jako (nie)nowa metoda rozwoju zawodowego pracowników. *Szkoła – Zawód – Praca*. 2023. No. 26. S.128-141. URL: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_34767_SZP_2023_02_05 DOI 10.34767/SZP.2023.02.05
14. Wpływ polityki spójności 2014-2020 na system kształcenia i szkolenia. Raport końcowy. Poznań/Warszawa, 2024. 259 s.
15. Ziewiec-Skokowska G. Zintegrowany System Kwalifikacji – o potrzebie doskonalenia rozwiązań systemowych wspierających uczenie się przez całe życie. *Edukacja*. 2023. 3(166). S. 289–310. URL: https://ibe.edu.pl/images/EDUKACJA/NUMERY/2023-03/10_ziewiec_skokowska_edukacja_2023_3_289-310.pdf DOI 10.24131/3724.230310

References:

1. Гуляєва Л., Дурановські В. (2022) Галузеві ради компетенцій в Польщі: як підприємці та бізнес можуть впливати на систему освіти? [Sectoral Competence Councils in Poland: how can entrepreneurs and businesses influence the education system?] *Стратегія фінансово-економічного розвитку підприємницьких структур в умовах глобалізації: збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Херсон. 29 листопада 2022 р. – Strategy for the financial and economic development of business structures in the context of globalisation: collection of abstracts from the II All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference. Kherson. 29 November 2022. 40-42. URL: https://www.ksau.kherson.ua/files/news/2023/202302/16/conf_tezy.pdf [in Ukrainian].*
2. Zadvornyi A., Neprytskyi O. (2024) Регіональна політика і зайнятість населення Польщі після вступу до Європейського Союзу [Regional policy and employment in Poland after accession to the European Union]. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія – Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University. Series: History. 49. 77-81. URL: <https://vspu.net/nzhist/index.php/nzhist/article/view/997> [in Ukrainian].*
3. Shcherbak O. (2013) Підготовка педагога професійної школи в Республіці Польща: аналіз досвіду і проблеми [Training of vocational school teachers in the Republic of Poland: analysis of experience and problems]. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia. Професійна освіта: педагогіка і психологія – Professional education: pedagogy and psychology. XV. 281–292. [in Ukrainian].*
4. Badanie rozpoznawalności Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK) i Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK). Raport merytoryczny. [Study on the

recognition of the Integrated Qualifications System (ZSK) and the Integrated Qualifications Register (ZRK). Substantive report] (2022). 189. [in Polish].

5. Bilans Kapitału Ludzkiego 2022/2021 Rozwój kompetencji – uczenie się dorosłych i sektor szkoleniowo-rozwojowy. [Human Capital Balance Sheet 2022/2021 Competence development – adult learning and the training and development sector] (2022). 78. URL: https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/14_BKL_-_Aktywno_educacyjna_WCAG_08_12.pdf [in Polish].

6. Building a European qualifications map. Development of national qualifications frameworks (NQFs) across Europe. (2024). Thessaloniki: Cedefop. 27 s. URL: https://www.cedefop.europa.eu/files/9191_en.pdf

7. Czarnik, S., Górniak, J., Ilczuk, E. i in. (2023). Trendy, wyzwania i rekomendacje dla rynku pracy na podstawie badań BKL prowadzonych w latach 2017–2022 [Trends, challenges and recommendations for the labour market based on BKL research conducted between 2017 and 2022] 80. URL: <https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Trendywyzwania-i-rekomendacje-dla-ryнку-pracy.pdf> [in Polish].

8. Dorożyński T. (2012) Rola polityki spójności Unii Europejskiej w usuwaniu regionalnych nierówności gospodarczych. Wnioski dla Polski [The role of the European Union's cohesion policy in eliminating regional economic disparities. Conclusions for Poland] 244. [in Polish].

9. Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach RPO WK-P 2014-2020 [Evaluation of measures taken to promote education under the ROP WK-P 2014-2020] (2018) 287. [in Polish].

10. Fundusze Europejskie 2014-2020 [European Funds 2014–2020]. *Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej* – Ministry of Funds and Regional Policy. URL: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich> [in Polish].

11. Murzyn D. (2010) Polityka spójności Unii Europejskiej a proces zmniejszania dysproporcji w rozwoju gospodarczym Polski [The European Union's cohesion policy and the process of reducing disparities in Poland's economic development] 283. [in Polish].
12. Sikora-Gaca M. (2014) Fundusze Europejskie w teorii i praktyce. Edukacja, Gospodarka, Kultura, Społeczeństwo [European Funds in Theory and Practice. Education, Economy, Culture, Society] 250. [in Polish].
13. Szłapińska J. (2023) Coaching jako (nie)nowa metoda rozwoju zawodowego pracowników [Coaching as a (non)new method of professional development for employees]. *Szkoła – Zawód – Praca – School – Profession – Work*. 26, 128-141. URL: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_34767_SZP_2023_02_05 DOI 10.34767/SZP.2023.02.05 [in Polish].
14. Wpływ polityki spójności 2014-2020 na system kształcenia i szkolenia. Raport końcowy [The impact of cohesion policy 2014-2020 on the education and training system. Final report]. (2024). 259. [in Polish].
15. Ziewiec-Skokowska G. (2023) Zintegrowany System Kwalifikacji – o potrzebie doskonalenia rozwiązań systemowych wspierających uczenie się przez całe życie [Integrated Qualifications System – on the need to improve systemic solutions supporting lifelong learning]. *Edukacja – Education*. 3(166), 289–310. URL: https://ibe.edu.pl/images/EDUKACJA/NUMERY/2023-03/10_ziewiec_skokowska_edukacja_2023_3_289-310.pdf DOI 10.24131/3724.230310 [in Polish].